

Morgan Johansson: Folk och försvars rikskonferens 2019

Talare

Morgan Johansson
Justitieminister

Datum

15 januari 2019

Plats

Sälen

Mina damer och herrar,

Jag ska tala om två saker. Jag ska tala om återupprättandet av det civila försvaret, och jag ska tala om nya lagar för att bekämpa organiserad kriminalitet och terrorism.

Först om det civila försvaret. Sedan några år tillbaka pågår återuppbyggnaden av ett civilt försvar och civil beredskap, efter att detta i praktiken legat i träda i över 20 år. Grunden för de satsningar som nu görs är den försvarsuppgörelse som träffades mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Moderaterna 2017, och det arbete som bedrivits i Försvarsberedningen.

Varför gör vi då det här? Varför ska vi ha ett civilt försvar? Varför inte satsa allt på det militära, så att vi kan slå tillbaka en angripare? Är det inte det som är det viktigaste av allt?

Det kan man tycka. Men det finns tre mycket starka argument.

Det första är att det är en moralisk plikt för varje stat att göra vad den kan för att skydda sina medborgare. Erfarenheterna av så gott som alla krig, både i historien och i modern tid, är att det ofta är civilbefolkningen som utsätts för mest lidande.

Soldaterna i fält är ofta unga, friska och starka och de har vapen att försvara sig med. Men det är i civilbefolkningen som de mest utsatta befinner sig – barn, äldre, sjuka – och de har inga vapen. Det är de som inte strider som ofta lider mest.

Staten har en moralisk plikt att försöka se till att nödvändiga samhällsfunktioner

i så stor utsträckning kan upprätthållas, också i extrema situationer. Och då handlar det om livsmedel, det handlar om el och värme och vatten, det handlar om läkemedel, det handlar om fysiskt skydd, det handlar om kommunikationer, det handlar om upprätthållande av lag och ordning och mycket mer.

Så det är det första, statens moraliska plikt gentemot sina medborgare.

Det andra handlar om försvarsviljan. En angripare vet ju att om man kan knäcka civilbefolkningen, då kan man också knäcka försvarsviljan, och då är kriget snart vunnet. En soldat som får veta att hela hans eller hennes familj gått under, kan mycket väl ge upp.

Så utan ett bra civilt försvar, så försämrar också våra möjligheter att slå tillbaka en angripare. Det är det andra.

Det tredje argumentet är att civil beredskap har vi nytta av inte bara i krig utan också i fredstid. Krig och krigsfara är visserligen förmodligen den värsta och mest extrema krisen som vi förbereder oss på, men det är fortfarande bara en av många kriser som kan pressa samhällssystemen till det yttersta.

I ett modernt samhälle så kan hoten komma från många håll, det behöver inte vara främmande makt.

Det kan vara en pandemi. För jämnt hundra år sedan dödade spanska sjukan nästan 40 000 svenskar. Det är det inte många krig som har gjort.

Det kan vara en terrorattack som lamslår en hel stad. Det kan vara en hackare som lyckas slå ut el- och vattenförsörjningen. Det kan vara en kärnkraftsolycka. Det kan vara omfattande skogsbränder som vi mycket väl vet. Det kan vara en tsunami på andra sidan jorden.

Civil beredskap har vi nytta av i alla dessa situationer, oavsett hur krisen ser ut.

Försvarsuppgörelsen innebar att vi första gången på 20 år fick loss ordentliga pengar för att bygga upp den civila beredskapen igen. 1,3 miljarder kronor sattes av under tre år från 2018. Det var 17 procent av den totala ökningen av försvarsanslaget.

För de pengarna så genomför vi nu ett stort antal åtgärder. Många aktörer har nu kunnat höja sin ambitionsnivå. Det är MSB, det är kommuner och landsting, det är frivilligorganisationer, det är länsstyrelserna för att bara nämna några. Man har rekryterat personal, genomfört utbildningar, stärkt sitt planeringsarbete, utvecklat arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser och mycket, mycket mer.

För allmänheten så är det kanske den här broschyren, som MSB skickade ut i maj till alla hushåll, som varit det mest konkreta tecknet på att något nu händer.

Men vi har också under förra året sett till att samtliga 46 bevakningsansvariga myndigheter arbetat med att krigsplacera den personal som man anser sig behöva. Det är första gången på många år som det sker.

Polisen, Tullen, Kustbevakningen, Energimyndigheten, Socialstyrelsen och alla de andra bevakningsansvariga myndigheterna fick det här uppdraget av regeringen förra året.

Men när vi nu går igenom område efter område, så upptäcker man också vilka luckor som det finns. Sämt som man inte brytt sig om tidigare eller kanske inte ens tänkt på.

Eller i värsta fall handlat rakt emot bättre vetande.

Jag ska bara ge er ett exempel: läkemedel. Man kan tycka att just läkemedel är en sådan sak som är ganska bra att ha om det skulle bli krig. Att det finns antibiotika. Vacciner. Smärtstillande. Insulin.

Vet ni vem som idag har nationellt ansvar för att det ska finnas läkemedel i beredskap i extrema situationer?

Ingen.

Det brukade vara Apoteksbolaget. Det reglerades i en särskild förordning.

Men när monolet upphävdes för 10 år sedan så försvann den uppgiften. Och det var ingen annan som fick den. Man trodde att marknaden skulle kunna lösa den uppgiften.

Det var naturligtvis ett stort misstag, och nu finns det en annan insikt. Vi tillsatte därför en särskild utredning som ser över bland annat läkemedelsfrågan och som ska lämna betänkande nästa år. Men det här är bara ett exempel på hur fel det kan bli om man inte tänker efter före.

Det är viktigt att vi nu kan fortsätta stärkandet av den civila beredskapen. Det finns oerhört mycket att göra. Det blir upp till en kommande regering att dimensionera insatserna.

Redan nu i april så träder en ny säkerhetsskyddslag i kraft. Den nya lagen innebär en utvidgning av ansvaret och en ambitionshöjning när det gäller aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Nu blir det högre krav på privata aktörer som bedriver sådan verksamhet.

Dessutom så har vi remitterat förslag om sanktioner för den som bryter mot säkerhetsskyddslagen, om förstärkt tillsyn och om skärpta krav vid upplåtelse och överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet. Det är en rejäl uppstramning.

En ny regering ska också utse vem som ska genomföra de två nya viktiga utredningar som är beslutade: det är utredningen om en ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret, och utredningen om den framtida organisationen av det civila försvaret.

Där är direktiven färdiga, men vi har inte kunnat utse utredare på grund av regeringsfrågan. Men jag ser framför mig att en tillträdande regering kan få dessa utredare på plats ganska omgående.

* * *Så långt försvarspolitiken. Så hade jag tänkt säga något om terror- och brottsbekämpningen.

Vi genomför just nu den största expansionen av polisorganisationen någonsin. Polisen ska bli 10 000 fler anställda, en ökning med 30 procent.

Och vi börjar nu se resultaten av de senaste årens satsningar. Från och med i höstas så började antalet poliser att öka, och vi är nu åter över 20 000. Totalt sett så är vi i myndigheten just nu drygt 30 300 anställda. Polisen har nu fler anställda än man någonsin haft tidigare.

Vi har fördubblat polisutbildningen, och vi utbildar nu fler poliser än på 10 år. Om någon vecka drar de nya utbildningarna i Malmö och Borås igång. Och det roliga, mina vänner, är att fler än någonsin vill bli polis! Senast hade vi 15 000 sökande, rekordmånga! Aldrig tidigare har så många sökt sig till polisen – varit "redo för en större uppgift" som det heter i polisens rekryteringskampanj.

På senare år så har polisen också fått ett stort antal nya verktyg för att bekämpa brott. Straffen för så gott som alla allvarliga våldsbrott har skärpts. Häktningmöjligheterna har utökats. Övervakningskameror har satts upp i stor omfattning. Resurser har satts av till uniformskameror, mer förstärkningsvapen, hjälmar och skyddsvästar. Möjligheterna till hemlig avlyssning har utökats.

Och nu börjar också den nya polisorganisationen leverera. Sju år i rad så föll antalet genomförda brottsutredningar, det vill säga polisens effektivitet minskade. Nu går det åt andra hållet: för andra året så ökar nu antalet genomförda brottsutredningar.

Och det märks i Kriminalvården. För några år sedan var det ganska tomt på många häkten och anstalter. I dag har vi stundtals 100 procents beläggning, och vi måste bygga ut. Vi fångar helt enkelt fler bovar i dag, och de vi fångar sitter längre i fängelse.

Alltså: vi har fler polisanställda än någonsin, vi har de hårdaste straffen i modern tid, vi har bättre verktyg än någonsin, vi har bättre utrustning än någonsin, vi har större resurser än någonsin, vi har fler övervakningskameror än någonsin, vi burar in fler bovar än på mycket länge, vi utreder fler brott än på länge – och fler än någonsin vill bli polis.

Det är bra. Och det behövs. För vi vet ju att utmaningarna är stora. Det gäller framför allt den organiserade brottsligheten, som de många skjutningarna är ett uttryck för.

Min uppfattning är att svensk polis ska ha de resurser och de verktyg som behövs för att rycka upp den organiserade kriminaliteten med rötterna. Då måste vi fortsätta både med resurstillskott och att utveckla lagstiftningen. Det kommer en tillträdande regering att ha goda förutsättningar att göra under kommande år.

* * *

Så några ord om terroristbekämpningen. I likhet med den öppna polisen så har också Säkerhetspolisen fått stora resurstillskott de senaste åren, och på Brottsförebyggande Rådet har vi inrättat ett centrum mot våldsbejakande extremism.

Polis och åklagare har också fått ny lagstiftning att arbeta med. Låt mig bara ge ett exempel.

När vi tillträdde för drygt fyra år sedan så var det i praktiken tillåtet att åka utomlands och utbilda sig till terrorist. Det var ju inte klokt.

Nu har vi nya lagar. Terrorismresorna har kriminaliserats. Vi har kriminaliserat att ta emot terroristutbildning – tidigare så var det bara förbjudet att ge terroristutbildning.

Och vi har utvidgat finansieringsbrottet. Tidigare var man tvungen att visa att en person finansierat en konkret terrorhandling. Nu räcker det att visa att en person finansierat en organisation som sysslar med terrorism.

Faktum är att den pågående terrorrättegången i Solna delvis handlar om just det. Där har åklagaren åtalat just för brott mot den terrorfinansieringslag som vi drev igenom 2016.

Men det räcker förstås inte. Vi måste fortsätta att utveckla lagstiftningen, och jag har på mitt bord inte mindre än fyra lagförslag som en ny regering kan gå vidare med.

Det är för det första deltagandebrottet, där vi kriminaliserar allt deltagande i och samröre med en terroristorganisation. Med det följer också utökade möjligheter till hemliga tvångsmedel, till exempel hemlig avlyssning, så att vi lättare kan upptäcka och kartlägga terrornätverk.

Det är för det andra en möjlighet för brottsbekämpande myndigheter att få del av signalspaningsinformation, även om man öppnat en förundersökning i ett ärende. Det hänger ihop med deltagandebrottet, eftersom det kommer att

innebära att Säpo kommer att öppna betydligt fler förundersökningar.

Och med nuvarande ordning skulle det innebära att Säpo i så fall inte längre kan få del av FRA-information, och det skulle vara mycket farligt. Så dessa två lagstiftningar måste synkas, och träda i kraft samtidigt.

Det är för det tredje lagstiftningen om hemlig dataavläsning, som ökar våra möjligheter att avlyssna krypterad kommunikation, som ju terrornätverk ägnar sig åt.

Och det är för det fjärde en ny datalagringslagstiftning, som återigen skulle tvinga telekommunikationsföretagen att lagra uppgifter om till exempel vem som ringt till vem vid vilket tillfälle, och var de då befann sig – och tvinga dem att hjälpa polisen med sådan information.

Och detta är viktigt inte bara när det gäller terrorism, utan i så gott som all brottsbekämpning när det gäller grova brott. Det lagförslaget underlättar också IP-spårning, så att vi lättare kan klara upp till exempel barnpornografibrott.

Så här ligger dessa lagförslag på rad. Vi är i slutskedet av beredningarna, och jag ser framför mig att en ny regering kan gå till riksdagen med dem under våren.

* * *

Så, mina damer och herrar. Vi är mitt uppe i en snabb utveckling av både den civila beredskapen och rättsväsendet, för att möta de hot och de utmaningar som tornar upp sig. Nu gäller det att med kraft driva detta arbete vidare under kommande år.

Tack.

Taggar

2010-tal, 2019, Man, Politiska tal, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/morgan-johansson-folk-och-forsvars-rikskonferens-2019>